

L 29 (e)

Senātors J. Kalacs

**Senāta Administratīvā departamenta
darbība pirms un pēc 1934. g.
15. maija.**

1937. g.

ПРОВЕРЕНО
1949 г.

L 350.7(1)

L $\frac{3}{25}$ m/4 (m) ; L $\frac{p}{89}$ (p)

Senātors J. Kalacs

Senāta Administratīvā departamenta
darbība pirms un pēc 1934. g.
15. maija.

0209069618

Vēstis bibliotēka
386.095

Pārē. 1968. 113

ARMIJAS ŠTĀBA
BIBLIOTEKA
№ 28038

1937. g.

Atsevišķs novilkums no Tieslietu
Ministrijas Vēstneša Nr. 3, 1937. g.

88088

Be. 0. 36

Vēsturiskās 1934. gada maija dienas, radot radikālas pārmaiņas mūsu valsts dzīvē, likumdošanā un pārvaldes aparātā, attiecīgi skāra arī tiesu darbību. It sevišķi tas sakāms par administratīvo tiesu, kuŗas pārraudzībai un kontrolei administratīvās tiesāšanas kārtībā pakļauta valsts pārvaldes iestāžu un amata personu darbība (Lik. par administratīvām tiesām 6. p.). Intensīvā likumdošanas darbība, kas nepārtraukti izpaužas pēc 1934. gada maija dienām, ir radījusi veselu rindu jaunu likumu un ienesusi daudzus svarīgus pārgrozījumus un papildinājumus pastāvošos likumos.

Tiesu prakse rāda, ka jaunu normu piemērošana izvirza arī dažādus jaunus tiesiskus jautājumus, kuŗu galīga izšķiršana piekrīt tiesai. Šai sakarībā tad nu paceļas jautājums, vai pēc 15. maija notikumiem administratīvās tiesas darbība nav palielinājusies, resp. vai nav pieaugusi ienākušo lietu frekvence. Atbilde uz šo jautājumu attiecībā uz Senāta Administratīvo departamentu meklējama viņa pārskatos par ienākušo un izspriesto lietu skaitu. Salīdzinot Senāta Administratīvā departamenta darbību pēc pārskatiem par 3 gadiem pēc 1934. gada 15. maija ar viņa darbību tādā pašā laika posmā pirms tam, dabūsim šī jautājuma pareizu atrisinājumu. Zemāk iespiestās tabulās uzrādīts minētos trīs gadu periodos Senātā ienākušo un izspriesto lietu daudzums, atzīmējot atcelto spriedumu, resp. lēmumu skaitu un to procentuālo samēru. Iekšlietu un Zemkopības ministrijas lietām veltītas vēl speciālas tabulas, kuŗās uzrādītas atsevišķu lietu kategorijas.

Senāta Administratīvā departamentā ienākušo un izspriesto lietu skaits par trim gadiem pirms 1934. g. 15. maija un atcelto spriedumu, resp. lēmumu procentuālais samērs redzams tālāk pievestās tabulās 1. un 2.

Tabula 1.

Pirms 1934. g.

1931. g. 16. V — 31. XII

Iestādes, no kurām lietas ienākušas	1931. g. 16. V — 31. XII			Ie- celto mumu % samērs
	Ienācis	Izspriests	Atcelts	
1. Apgabaltiesas	82	85	29	34,11
2. Valsts kontrole	11	6	1	16,66
3. Tieslietu ministrija	4	3	—	—
4. Iekšlietu ministrija	120	108	10	9,25
5. Izglītības ministrija	15	11	1	9,09
6. Kara ministrija	16	5	—	—
7. Kara klausības virskom.	4	7	—	—
8. Satiksmes ministrija	23	21	2	9,52
9. Tautas labklājības ministrija	511	431	345	80,04
10. Karā cietušo pensiju virskomisija	6	5	—	—
11. Finanču ministrija	27	30	3	10,—
12. Galvenā ienāk. nod. komisija	64	59	3	5,08
13. Galvenā tirdzn.-rūpn. nod. kom.	31	34	2	5,88
14. Galvenā pilsētas nek. mantas nod. komisija	15	20	—	—
15. Muitas dep. un Muitas liet. padome	3	4	—	—
16. Centrālā zemes ierīcības kom.	257	314	73	23,24
17. Zemes vērtēšanas virskom.	13	8	—	—
18. Galvenā lauku nekust. mantas vē- rtēšanas komisija	15	17	—	—
19. Zemkopības ministrija	41	34	—	—
20. Valsts zemju meliorāc. kom.	—	1	—	—
21. Ārlietu ministrija	—	—	—	—
22. Dažādas	4	—	—	—
Kopā				1262 1203

Pārsūdzības par Iekšlietu ministrijas

Administratīvās sodīšanas lietas	29	24	2	8,33
Pašvaldības lietas	35	31	—	—
Biedrību lietas	—	—	—	—
Pašvaldības nod. lietas	11	14	1	7,14
Dažādas (pasu, uzvārdu maiņu, ieroču turēšanas, etc.) lietas	45	39	7	17,94

Pārsūdzības par Zemkopības ministrijas

Administratīvās sodīšanas lietas	—	—	—	—
Ieskaīšanas valsts zemes fondā	3	2	—	—
Robežu rēgulēšana	2	2	—	—
Meliorācijas lietas	19	15	—	—
Dažādas lietas	17	15	—	—

15. maija.

1932. g.				1933. g.				1934. g. 1. I — 15. V			
lenācis	Izspriests	Atcelts	Atcelto lēmumu % samērs	lenācis	Izspriests	Atcelts	Atcelto lēmumu % samērs	lenācis	Izspriests	Atcelts	Atcelto lēmumu % samērs
240	231	149	64,50	143	144	65	45,13	124	123	8	6,50
17	23	5	21,73	20	20	4	20,—	9	9	1	11,11
5	8	—	—	6	4	—	—	—	—	—	—
175	179	36	20,11	148	152	22	14,47	56	45	2	4,44
46	43	9	20,93	65	70	34	48,57	10	8	—	—
6	19	9	47,36	3	5	1	20,—	4	4	1	25,—
6	6	—	—	6	6	—	—	1	1	—	—
23	24	—	—	40	35	4	11,42	13	14	—	—
254	340	16	4,70	226	182	16	8,79	62	137	8	5,83
16	17	—	—	13	11	1	9,09	6	4	—	—
62	47	6	12,76	57	56	6	10,71	17	28	11	3,92
92	96	11	11,45	125	117	11	9,40	61	71	11	15,49
78	77	2	2,59	104	95	2	2,10	60	52	2	3,84
3	3	1	33,33	9	4	1	25,—	15	19	3	15,78
6	6	—	—	2	2	—	—	4	1	—	—
364	398	108	27,13	280	309	81	26,21	118	106	29	27,35
14	12	1	8,33	9	13	3	23,07	4	9	2	22,22
10	13	1	7,69	7	6	—	—	1	1	—	—
60	62	7	11,29	38	49	3	6,12	39	20	3	15,—
1	—	—	—	1	2	—	—	2	1	—	—
2	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—
26	44	—	—	—	15	—	—	—	—	—	—
1506	1649			1303	1299			606	653		
lēmumiem šajos gados sadalās šādi:											
55	57	—	—	41	40	1	2,50	6	12	—	—
28	33	4	12,12	—	2	—	—	11	11	1	9,09
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	7	—	—	13	13	2	15,30	2	—	—	—
85	82	32	39,02	94	102	13	12,75	37	22	3	13,60
lēmumiem šajos gados sadalās šādi:											
2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	6	1	16,66	1	3	1	33,33	1	1	—	—
—	—	—	—	3	3	1	33,33	1	—	—	—
23	22	1	4,54	20	29	—	—	24	7	—	—
30	32	7	21,87	14	14	1	7,14	13	12	3	25,—

Tabula 2.

Pēc 1934. g.

1934. g. 16. V — 31. XII

iestādes, no kurām lietas ienākušas	Ienācis	Izpriests	Atcelts	Atcelto lēmumu% samērs
1. Apgabaltiesas	77	78	41	52,56
2. Valsts kontrole	12	10	3	30,—
3. Tieslietu ministrija	—	—	—	—
4. Iekšlietu ministrija	57	83	2	2,40
5. Izglītības ministrija	8	9	1	11,11
6. Kara ministrija	—	—	—	—
7. Karaklausības virskomisija	6	4	—	—
8. Satiksmes ministrija	34	31	1	3,22
9. Tautas labklājības ministrija	81	95	9	9,47
10. Kaņā cietušo pensiju virsk.	11	12	1	8,33
11. Finanču ministrija	31	31	7	22,58
12. Galvenā ienāk. nod. komisija	59	57	9	15,78
13. Galvenā tirdzn.-rūpn. nod. kom.	54	68	7	10,29
14. Galvenā pilsētu nekust. mant. nod. komisija	9	11	—	—
15. Muitas dep. un Muitas liet. pad.	2	2	—	—
16. Centrālā zemes ierīcības komiteja	177	205	66	32,19
17. Zemes vērtēšanas virsk.	5	4	—	—
18. Galvenā lauku nekust. mantas vērt. komisija	2	2	—	—
19. Zemkopības ministrija	26	44	1	2,27
20. Valsts zemju meliorāc. kom.	1	—	—	—
21. Ārlietu ministrija	—	—	—	—
22. Dažādas	—	—	—	—

Kopā 652 746

Pārsūdzības par Iekšlietu ministrijas

Administratīvās sodīšanas lietās	27	26	—	—
Pašvaldības lietas	10	9	—	—
Biedrību lietas	—	—	—	—
Pašvaldības nodokļu lietas	8	9	1	11,11
Dažādas (pasu, uzvārdu maiņu, ieroču turēšanas, etc.) lietas	12	39	1	2,56

Pārsūdzības par Zemkopības ministrijas

Administratīvās sod. lietas	—	—	—	—
Ieskaitīšana valsts zem. fondā	—	—	—	—
Robežu regulēšana	2	1	—	—
Meliorācijas lietas	13	30	—	—
Dažādas lietas	11	13	1	7,69

15. maija.

1935. g.				1936. g.				1937. g. 1. I — 15. V			
ienācis	Izspriests	Atcelts	Atcelto lēmumu% samērs	ienācis	Izspriests	Atcelts	Atcelto lēmumu% samērs	ienācis	Izspriests	Atcelts	Atcelto lēmumu% samērs
112	101	49	48,51	156	142	46	32,39	55	81	35	43,20
15	17	5	29,41	13	11	—	—	5	7	2	28,57
4	3	—	—	5	4	—	—	1	1	—	—
86	70	11	15,71	139	140	24	17,14	40	48	3	6,25
16	8	1	12,50	4	15	4	26,66	3	3	2	66,66
1	—	—	—	2	2	—	—	3	2	—	—
5	7	—	—	7	7	—	—	3	1	—	—
39	41	3	7,41	21	21	—	—	15	15	4	26,66
147	135	15	11,11	193	189	43	22,75	51	68	18	26,47
22	15	1	6,66	27	30	7	23,33	7	8	1	12,50
52	47	10	21,27	52	62	14	22,58	14	17	4	23,5
101	93	23	24,73	90	91	29	31,86	41	48	31	64,58
128	119	11	9,24	154	156	18	11,53	69	60	16	26,66
7	7	—	—	10	6	—	—	18	18	10	55,55
—	—	—	—	6	4	2	50,—	17	17	7	41,11
208	204	57	26,47	131	154	51	33,11	60	50	22	44,—
3	3	—	—	6	7	2	28,57	—	—	—	—
1	1	—	—	2	3	1	33,33	4	—	—	—
46	42	3	7,14	162	132	36	27,27	18	33	11	33,33
1	2	—	—	5	5	1	20,—	1	1	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
994	915			1185	1181			425	478		

lēmumiem šajos gados sadalās šādi:

45	38	8	21,05	92	77	19	24,6	16	31	3	9,67
11	8	—	—	23	7	—	—	6	3	—	—
2	1	—	—	4	5	—	—	1	1	—	—
6	6	—	—	1	3	1	33,3	3	1	—	—

22 17 2 11,76 19 48 4 9,7 14 12 — —

lēmumiem šajos gados sadalās šādi:

—	—	—	—	6	2	—	—	—	4	1	25,—
—	—	—	—	127	95	34	35,78	9	21	9	42,85
6	4	1	25,—	7	9	—	—	3	2	—	—
22	23	—	—	13	12	—	—	1	3	—	—
18	13	1	7,69	9	14	2	16,6	5	3	1	33,33

No šī pārskata vispirms konstatējams, ka ienākušo lietu kopskaits trīsgadu periodā pēc 1934. gada 15. maija ir ievērojami samazinājies un nokritis no kopskaita 4677 pirmā trienniumā uz 3256 otrā trienniumā. Visvairāk ir samazinājušās skaitā pārsūdzības par Tautas labklājības ministrijas lēmumiem un šīs lietas ir reducējušās Senātā no kopskaita 1053 uz 472. Izskaidrojams tas ar to, ka pirmsmajai trienniumā iekrita 1931. g. Pensiju likuma ieviešana dzīvē, kuŗa izsauca ļoti daudzas sūdzības par šī likuma piemērošanu Tautas labklājības ministrijā. Stiprā mērā samazinājies arī pārsūdzību skaits par Centrālās zemes ierīcības komitejas lēmumiem, kas nokritis no 1019 uz 576. Iemesls tam lietu skaita samazināšanās pašā Centrālā zemes ierīcības komitejā sakarā ar agrārās reformas noslēguma cēlienu.

Lielu samazināšanās procentu uzrāda arī Zemes vērtēšanas virskomisijas un Lauku nekustamas mantas vērtēšanas komisijas lietas, no kuŗām pirmās noslīdējušas no 40 uz 14 un pēdējās no 33 uz 9.

Lietu skaits, kas ienācis no apgabaltiesām, samazinājies no 589 uz 400; Iekšlietu ministrijas no 499 uz 322; Izglītības ministrijas no 136 uz 31; Kara ministrijas no 29 uz 6; Finanču ministrijas no 163 uz 149; Tieslietu ministrijas no 15 uz 10; Valsts kontroles padomes sevišķās sēdes no 57 uz 45; Galvenās ienākuma nodokļa komisijas no 342 uz 291; Zemes vērtēšanas virskomisijas no 40 uz 14 un Galvenās lauku nekustamas mantas vērtēšanas komisijas no 33 uz 9. Par Ārlietu ministriju pēdējā apskatāmā periodā nav ienākusi neviena sūdzība, bet pirmsmajai laikā sūdzību skaits bija tikai 3.

Pieaugumu ir devušas lietas, kas ienākušas no Galvenās tirdzniecības-rūpniecības nodokļa komisijas, un to skaits pācēlies no 273 uz 405 ar tendenci uz pakāpenisku palielināšanos. Šī parādība izskaidrojama sakarā ar daudziem grozījumiem Nodokļu nolikuma tekstā 1935. gada decembrī (Lkr. 1935. g. 202) un ar to apstākli, ka daudzi no apliktiem uzņēmumiem nepilnīgi ved vai pavisam neved grāmatas, kādēļ nodokļu komisijai nākas tās noraidīt un uzņēmuma apgrozījumu un peļņu

noteikt pēc savas pārlicības, pamatojoties uz tiem datiem un ziņām, kas atrodas viņas rīcībā. Jāpiezīmē vēl, ka arī Galvenās tirdzniecības-rūpniecības nodokļa komisijas prakse nav vēl pilnīgi piešķaņota pēdējiem likuma grozījumiem, kas redzams, starp citu, no tā, ka atcelto viņas lēmumu procentuālais samērs pirmsmaija periodā nav pacēlies virs 5,88, bet pēcmaija periodā nav zemāks par 9,24 un beigās sasniedzis pat 26,66.

Nelielu pieaugumu uzrāda sūdzības lietas par Galvenās pilsētu nekustamas mantas nodokļa komisijas lēmumiem, kuŗu skaits palielinājies no 42 uz 44.

Pieaugums, kas konstatējams pārsūdzībās par Zemkopības ministrijas lēmumiem (no 178 uz 252), izskaidrojams ar 1935. gada 3. oktobra likumu par bezsaimnieka nekustamas mantas ieskaitīšanu valsts zemes fondā. Šī pieauguma smaguma punkts krīt uz 1936. gadu, kuŗā arī ienāca lielais vairums pārsūdzību par minētā likuma piemērošanu Zemkopības ministrijā.

Pieaugumu uzrāda arī sūdzību skaits par Kaŗā cietušo pensiju virskomisijas lēmumiem (no 41 uz 67). Pieaugums šajās lietās izskaidrojams ar to, ka virskomisija, pārbaudot apriņķu un Rīgas pilsētas kaŗā cietušo pensiju komisiju agrākos lēmumus, uzraudzības kārtībā ir atcēlusi daudzus pensijas piešķiršanas lēmumus, kas taisīti iepriekšējos gados bez likumīga pamata, nenoskaidrojot visus lietas apstākļus.

Nelielu pieaugumu uzrāda sūdzības, kas ienākušas par Kaŗaklausības virskomisiju (no 17 uz 21), Satiksmes ministriju (no 99 uz 109), Muitas departamentu, resp. Muitas lietu padomi (no 15 uz 25) un Valsts zemju meliorācijas komisiju (no 5 uz 8).

Pirmsmaija periodā Senāts izspriedis pavisam 4804, bet pēcmaija periodā 3320 lietas, kas iznāk caurmērā pirmā gadījumā 1601,33, bet otrā 1106,66 lietas gadā, bet uz katru no Administratīvā departamenta četriem senātoriem 400,25, resp. 276,66 lietas gadā. Abos periodos izspriesto lietu kopskaits ir lielāks par ienākušo lietu skaitu, kas izskaidrojams ar to, ka ienākušo lietu skaitam vēl jāpieskaita iepriekšējā gadā ienāku-

šās, bet vēl neizspriestās lietas, kuŗu skaits arī pēdējā laikā arvien pārsniedz 220. Šo neizspriesto lietu samērā lielais skaits izskaidrojams ar to, ka dažas ministrijas un centrālās iestādes, par kuŗu lēmumiem sūdzības iesniedzamas tieši Senātam, kaut kādu iemeslu dēļ noteiktā termiņā nepiesūta Senātam savas aktis un atzinumus. Šai ziņā sevišķi atzīmējama tagad ar š. g. 25. maija likumu likvidētā Centrālā zemes ierīcības komiteja, kuŗas atzinumus un aktis Senāts daudzos gadījumos varēja saņemt tikai pēc vairākkārtīgiem atgādinājumiem. Kā zināms, lietas, kuŗas sūdzības iesniedzamas Senātam tieši, nevar nolikt uz tiesas sēdi, kamēr nav saņemta attiecīgās ministrijas, resp. centrālās iestādes akts un eventuāli atzinums, resp. paskaidrojums. Paskaidrojuma iesniegšanai likums (Lik. par admin. tiesām 30. p.) paredz termiņu no divām nedēļām līdz vienam mēnesim, bet attiecīgās iestādes gandrīz arvien iesniedz savas aktis un paskaidrojumus ar lielāku vai mazāku nokavējumu. Šādi apstākļi lielā mērā kavē lietu ātru virzišanu Senātā un ir par iemeslu nevajadzīgu rezervju uzkrāšanai viņa lietvedībā. Turpretim tās lietas, kuŗas ienāk Senātā ne tieši, bet caur pašām tām iestādēm, kas pārsūdzētos lēmumus taisījušas, Senātam iespējams izspriest pirmā pēc kārtas tiesas sēdē un no šo lietu kategorijas Senātā nekādas rezerves nerodas.

Apstājoties pie pārskatā uzrādīto, Senātā atcelto, spriedumu, resp. lēmumu procentuālā samēra, mēs redzam, ka atcelto spriedumu skaits ir visaugstākais apgabaltiesu lietās, kur tas sasniedz caurmērā pirmsmaiņa trienniumā 37,56%, bet pēcmaiņa periodā pat 44,16%. Tik neparasti liela procentuālā samēra mēs neatrodam nevienas administratīvās iestādes lietās, kuŗas Senāts izskatījis tajos pašos laikmetos. Šī parādība varbūt izskaidrojama ar to, ka mūsu administratīvās tiesās vēl arvien nav tādu piedzīvojumiem bagātu tiesnešu kadru, kādi atrodami to pašu apgabaltiesu civīlās un kriminālās nodaļās.

Centrālās zemes ierīcības komitejas lietās atcelto lēmumu caurmēra procents ir bijis pirmsmaiņa laikā 25,98% un pēc-

maiņa periodā 33,94%. Pārskatā nav atsevišķi uzrādīti un šķiroti Centrālās zemes ierīcības komitejas lēmumi, kas taisīti uz Agrārās reformas likuma IV daļas 8. panta pamata, no tiem, kas taisīti kārtībā, kādu noteic Noteikumu par zemes ierīcības komiteju 38. p. (Lkr. 1924. g. 157 un 1928. g. 162). Ja šos lēmumus šķirotu, tad procentuālais samērs grozītos par labu pēdējiem lēmumiem, jo tie arvien sastādīti motīvētā veidā, pievedot lietas apstākļus un sīki tos analizējot sakarā ar attiecīgiem likumiem, bet Agrārās reformas likuma IV daļas 8. panta kārtībā taisītie lēmumi īstenībā bija tikai īsas rezolūcijas bez rakstiskiem motīviem. Tikai uz Senāta pieprasījumiem Centrālās zemes ierīcības komiteja deva savu lēmumu pamatojumus atzinumu vai paskaidrojumu veidā.

Izglītības ministrijas lietās atcelto lēmumu skaits līdzinās 19,64% pirmsmaiņa un 29,23% pēcmaiņa periodā.

Tautas labklājības ministrijas lietās attiecīgie caurmēra procenti ir 24,84 un 17,45. Pēcmaiņa periodā sūdzību skaits par Tautas labklājības ministrijas lēmumiem ir stipri samazinājies (no 1053 uz 472), bet šis skaits būtu vēl mazāks, ja Tautas labklājības ministrija ciešāk pieturētos pie Senāta rīkojumiem analogās lietās. Par piem., darbinieku pensionēšanas gadījumos Senāts vairākkārtīgi paskaidrojis līdzīgās lietās, ka jāņem vērā pakāpe, ko darbinieki ieguvuši pēc 1933. gada 31. marta, kā to nosaka Noteikumu par algas paaugstinājuma neizmaksu darbiniekiem, kas tiesību uz paaugstinātu algu iegūst uz nokalpoto gadu vai izglītības pamata 5. p. (Lkr. 1933. g. 39), bet Tautas labklājības ministrija turpina katram jaunam pensijas pieprasījumam piemērot savu šiem Senāta paskaidrojumiem pretējo praksi.

Valsts kontroles padomes sevišķās sēdes lēmumi, kas ienāk Senātā, visumā ir ļoti rūpīgi sastādīti un juridiski sīki pamatoti. Atcelto lēmumu caurmēra skaits attiecīgos periodos līdzinās 17,34% un 21,99%.

Finanču ministrijas lietās atcelto lēmumu procentuālais samērs tais pašos laikmetos iztaisa 7,62% un 22,48%, bet Zemkopības ministrijas lietās 5,14% un 17,50%.

Galvenās ienākuma nodokļa komisijas lietās pārsūdzību skaits, kā jau aizrādīts, pēcmajai periodā ir samazinājies (no 342 uz 291), turpretim atcelto lēmumu skaits ir trīskāršojies, paceloties no 10,35% uz 34,23%. Iemesls šai parādībai meklējams tai apstākļi, ka nodokļa komisija, aprēķinot ienākuma nodokli pēc maksātāja dzīves izdevumiem, daudzos gadījumos neuzrāda savu lēmumu motīvos nekādu ziņu, uz kuŗu pamata izdarīts maksātāja dzīves izdevumu novērtējums, un kas varētu liecināt par viņas novērtējuma pareizību. Motīvācijas nepilnības dēļ Senāts šādus lēmumus atceļ, uzdodot lietu izlemt par jaunu.

Galvenās tirdzniecības-rūpniecības nodokļa komisijas lietās ir palielinājies ne tikai pārsūdzību skaits (no 273 uz 405), bet arī atcelto lēmumu skaits, paceloties caurmērā no 3,60% uz 4,43%. — Iemesli šādai parādībai ir jau augstāk minēti un te varētu tikai pieminēt, ka nodokļa komisija, noraidot maksātāja veikala grāmatas un noteicot viņa uzņēmuma apgrozījumu un peļņu pēc tiem datiem un ziņām, kas atrodas viņas rīcībā, savos lēmumos bieži nepieved tādas savas rīcības legālo pamatojumu, līdz ar ko Sēnātam nav iespējams to pārbaudīt, kādēļ šādi komisijas lēmumi motīvācijas nepilnības dēļ jāatceļ.

Galvenās pilsētu nekustamās mantas nodokļa komisijas lietās atcelto lēmumu procentuālais samērs ir nokritis no 18,52, pirmsmajai laikā, līdz 13,88 pēcmajai periodā.

Līdzīgs stāvoklis konstatējams Zemes vērtēšanas virskomisijas lietās, kur attiecīgais procentuālais samērs līdzinās 13,40 un 7,14.

Neliels pieaugums atcelto lēmumu procentuālā samērā konstatējams Satiksmes ministrijas lietās, kur tas bijis 5,18 pirmsmajai periodā, bet 9,32 pēcmajai laikā.

Par muitas departamenta lēmumiem pirmsmajai periodā bij ienākušas pārsūdzības par 15 lēmumiem, no kuŗiem neviens nav atcelts. Pēcmajai periodā atcelto Muitas lietu padomes lēmumu skaits līdzinās 22,77%.

Kaŗā cietušo pensiju virskomisijas lietās atcelto lēmumu

skaitis pēcmaija periodā līdzinās 12,70%. Pirmsmaija laikā ienākusi 41 pārsūdzība, bet visas tās atstātas bez ievēribas.

Iekšlietu ministrijas lietās atcelto lēmumu skaits iztaisa pirmsmaija laikā 12,06%, bet pēcmaija periodā 10,37%. Atzīmējams, ka šīs ministrijas Pašvaldības departamenta lietās, kas ienākušas Senātā, lēmumi parasti ir rūpīgi sastādīti ar lietas apstākļu sīku analīzi un pareizu juridisku pamatojumu, kādēļ atcelto lēmumu skaits pirmsmaija laikā ir bijis tikai 5,28%, bet pēcmaija periodā no 50 Senātā pārsūdzētiem lēmumiem neviens nav ticis atcelts. — Iekšlietu ministrijai piekritīgās administratīvās sodīšanas lietās atcelto lēmumu skaits gan nav liels, pirmsmaija laikā tas bijis 2,70% un pēcmaija laikmetā 11,33%, bet Senātā pārsūdzētos administratīvās sodīšanas lēmumos nav atrodamā tā satura pilnība un juridiska kvalifikācija, kāda konstatējama tās pašas ministrijas Pašvaldības departamenta lietās, un pati sodīšanas procedūra nav stingri saskaņota ar likumu. Attiecīgie administratīvās sodīšanas noteikumi sodīšanas varu piešķir tikai vienai instancei, t. i. pašam iekšlietu ministram, vai viņa pilnvarotai personai. Prefekti un apriņķu priekšnieki, ja iekšlietu ministrs ir viņus pilnvarojis sodus uzlikt, rīkojas ar tādām pat tiesībām kā pats ministrs, un viņu lēmumi šīs lietās pārsūdzami tieši Senātam. Iekšlietu ministrijā tomēr nodibinājusies tāda prakse, ka prefekti un apriņķu priekšnieki savus lēmumus administratīvās sodīšanas lietās pasludina kā pārsūdzamus iekšlietu ministram viena mēneša laikā un tikai iekšlietu ministra lēmumi nāk pārsūdzības ceļā Senāta caurlūkošanā, atkal viena mēneša laikā. Administratīvās sodīšanas mērķis ir paātrināt represiju par šādā kārtībā vajājamiem noziedzīgiem nodarījumiem, bet ar Iekšlietu ministrijas praksi šo mērķi nesasniedz, — administratīvās sodīšanas process netiek vis paātrināts, bet gan nevaļadzīgi pagarināts, jo pārsūdzības termiņš viena mēneša vietā tiek izstiepts uz diviem mēnešiem. Pie šī gadījuma jāpiezīmē, ka par lielu robu mūsu administratīvās justīcijas lietās atzīstams administratīvās sodīšanas procesa likuma trūkums. Šāda likuma nepieciešamība ir atzīta visās zemēs, kur pastāv sodī-

šana administratīvā kārtībā, par piem., Austrijā pastāv 1925. gadā izdotais likums par administratīvās sodīšanas kārtību, kuŗš sīki normē administratīvās sodīšanas lietu piekritību un visas administratīvās sodīšanas procesa stadijas. Šo Austrijas likumu tiesas prakse un zinātne atzinusi par vislabāko modernā administratīvās sodīšanas procesa paraugu un daudzas citas valstis to pārņēmušas gandrīz negrozītā veidā (sk. Dr. Egbert Mannlicher und Dr. Emmerich Careth, Das Verwaltungsverfahren, Wien 1936. Vorwort zur vierten Auflage).

Piemērojot Noteikumus par kara stāvokli, administratīvā vara zem pārkāpumiem, kas minēti šo noteikumu 17. panta „a” punktā un korespondē Sodu lik. 280. un 282. p. minētiem, nereti paved arī tādus noziedzīgus nodarījumus, kas paredzēti citos Sodu likuma pantos un nav izņemti no tiesu kompetences. Par piem., mežzinis, kas savai priekšniecībai ziņojis par vietējā policista nodarītiem medību un zvejas likumu pārkāpumiem, ir sodīts par nepatiesu ziņu izplatīšanu (Senāta 1935. g. akts Nr. 792). Persona, kas nicinoši izteikusies par valsts karogu (Sodu lik. 116. p.), sodīta kā kārtības traucētāja (Senāta 1935. gadā, akts Nr. 935). Persona, kuŗa pēc izziņas materiāliem ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, kas paredzēts Sodu lik. 179². p. un piekrit tiesai, ir sodīta par nepatiesu ziņu un baumu izplatīšanu (Senāta 1937. g., akts Nr. 403).

Šeit pievestie un vairāki citi Senātā konstatētie gadījumi runā par to, ka Iekšlietu ministrijas un arī citu ministriju administratīvās sodīšanas lietās lietu piekritība un izliesāšanas kārtība nav pienācīgi normēta, un ka nepieciešami stāties pie administratīvās sodīšanas procesa lik. izstrādāšanas pēc Austrijas parauga.

Kara ministrijas lietās pirmsmaija periodā atcelto lēmumu skaits ir līdzinājies 23,09%, bet pēcmaija laikā atceltu lēmumu nav.

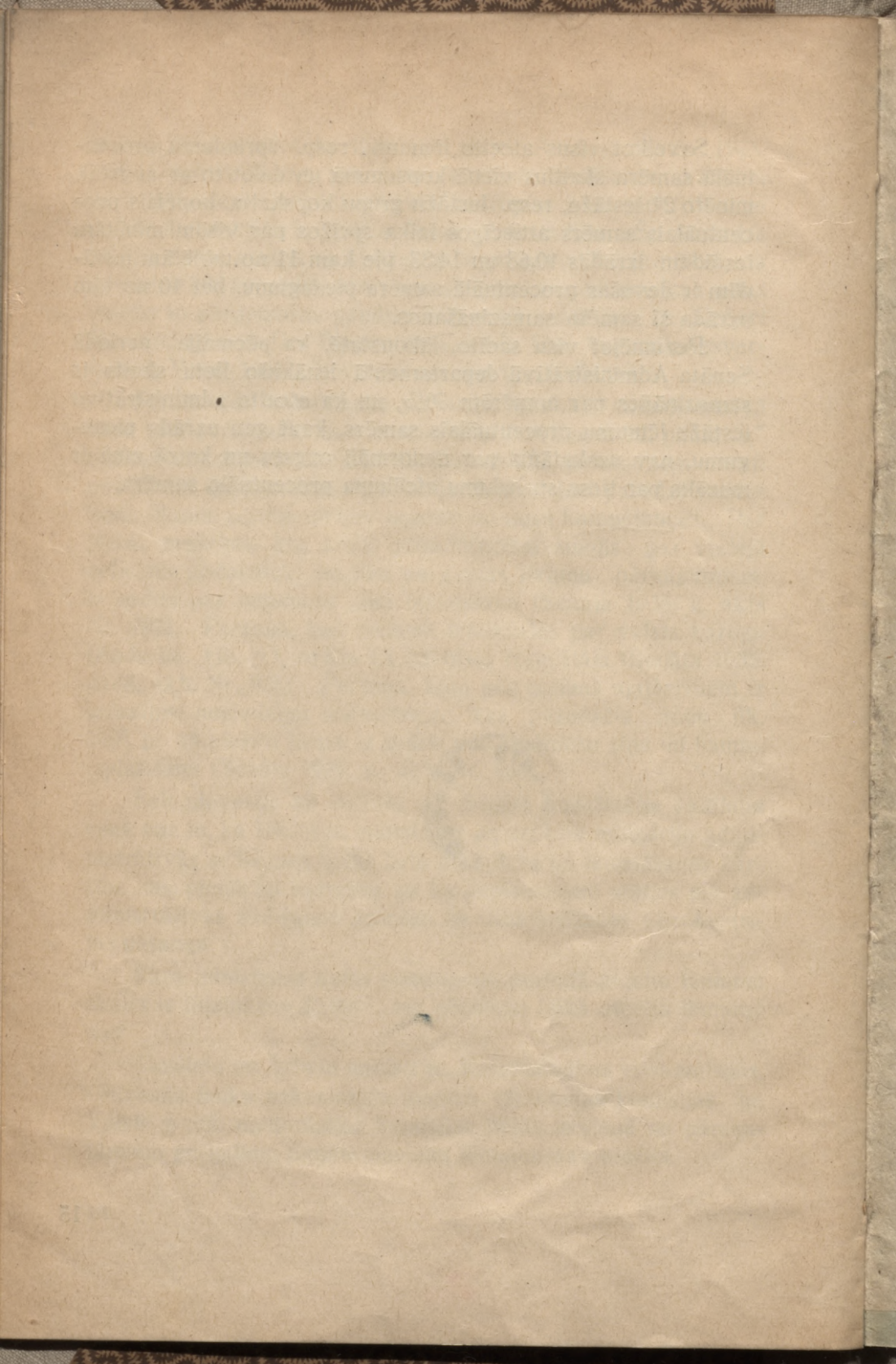
Tieslietu un Ārlietu ministriju, Karaklausības virskomisijas, Galvenās lauku nekustamās mantas vērtēšanas komisijas un Valsts zemju meliorācijas komisijas lietās nevienā no pārskatāmiem periodiem Senāts nevienu lēmumu nav atcēlis.

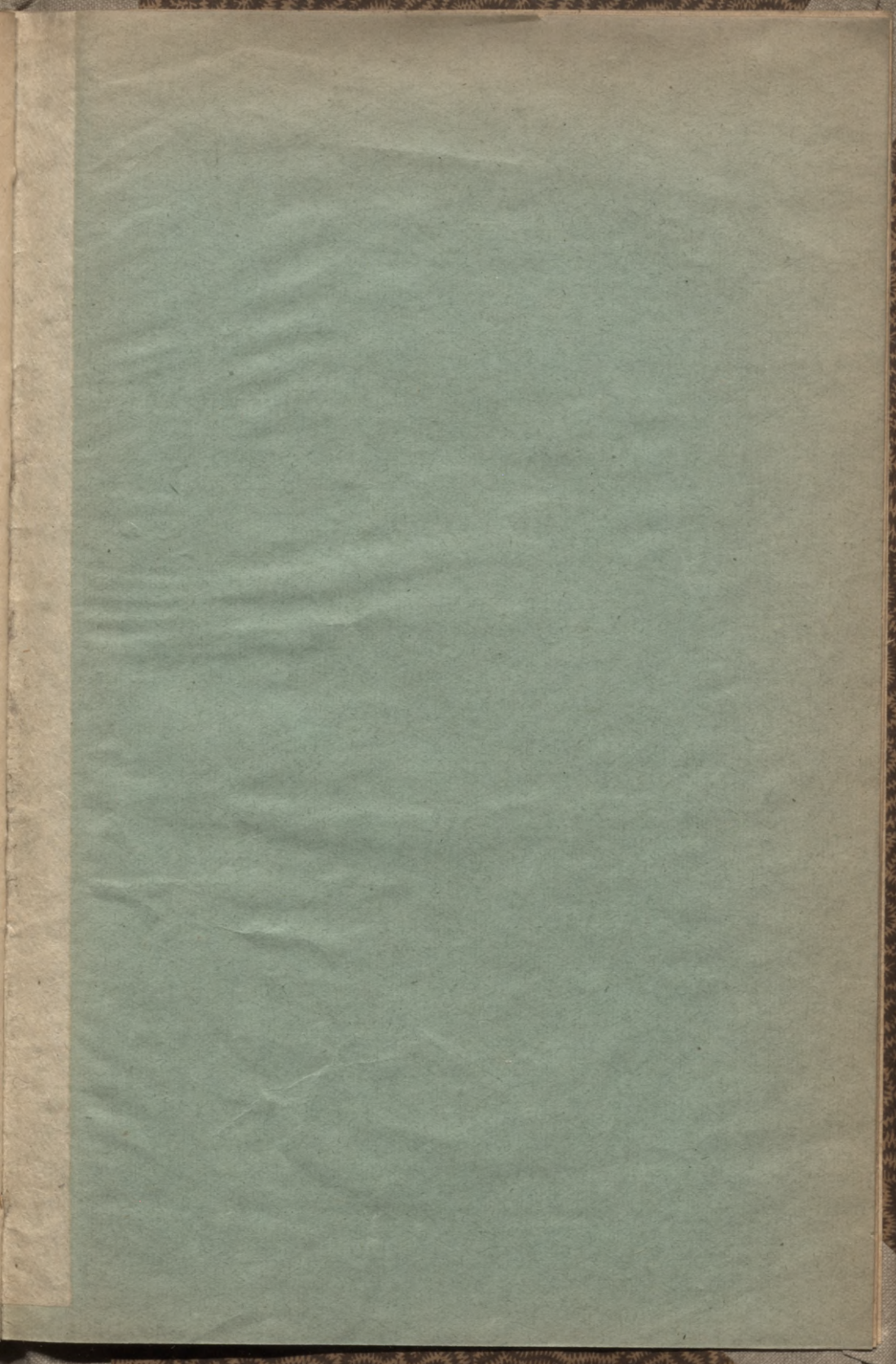

Savelkot visus atcelto lēmumu, resp. spriedumu procentuālā samēra skaitļus vienā kopsummā un dalot to ar augstāk minēto 21 iestāžu, resp. iestāžu grupu kopskaitu, kopējais procentuālais samērs attiecīgos laika sprīžos par visām minētām iestādēm izrādās 10,68 un 14,83, pie kam 11 no minētām iestādēm ir devušas procentuālā samēra pieaugumu, bet 10 no tām uzrāda šī samēra samazināšanos.

Rezumējot visu sacīto, jākonstatē, ka pēcmajja periodā Senāta Administratīvā departamentā ienākušo lietu skaits ir samazinājies par apmērām 30%, un ka atcelto administratīvo iestāžu lēmumu procentuālais samērs, kaut gan uzrāda pieaugumu, nav uzskatāms par nenormāli augstu un katrā ziņā ir mazāks par tiesu spriedumu atcēluma procentuālo samēru.

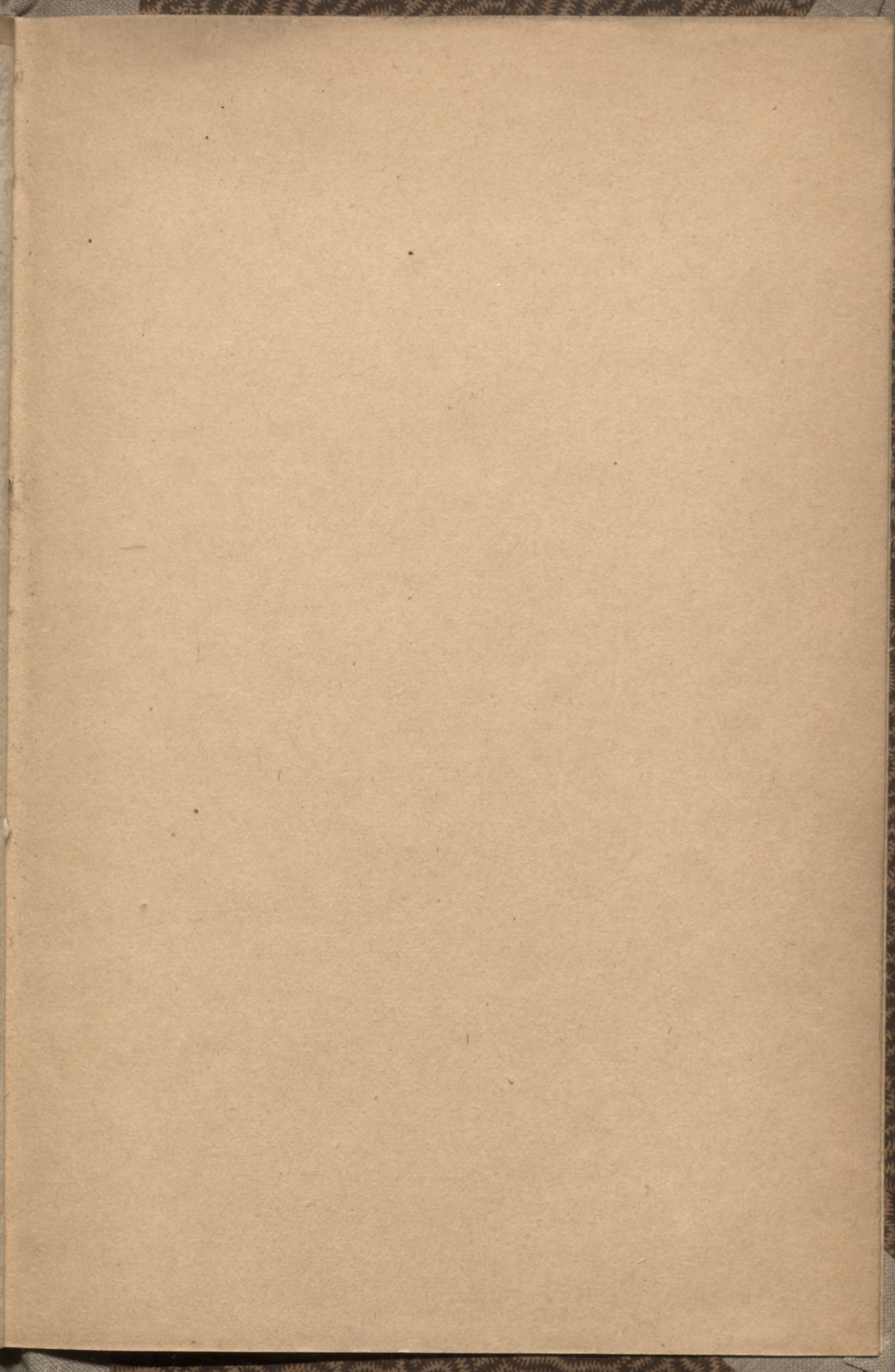

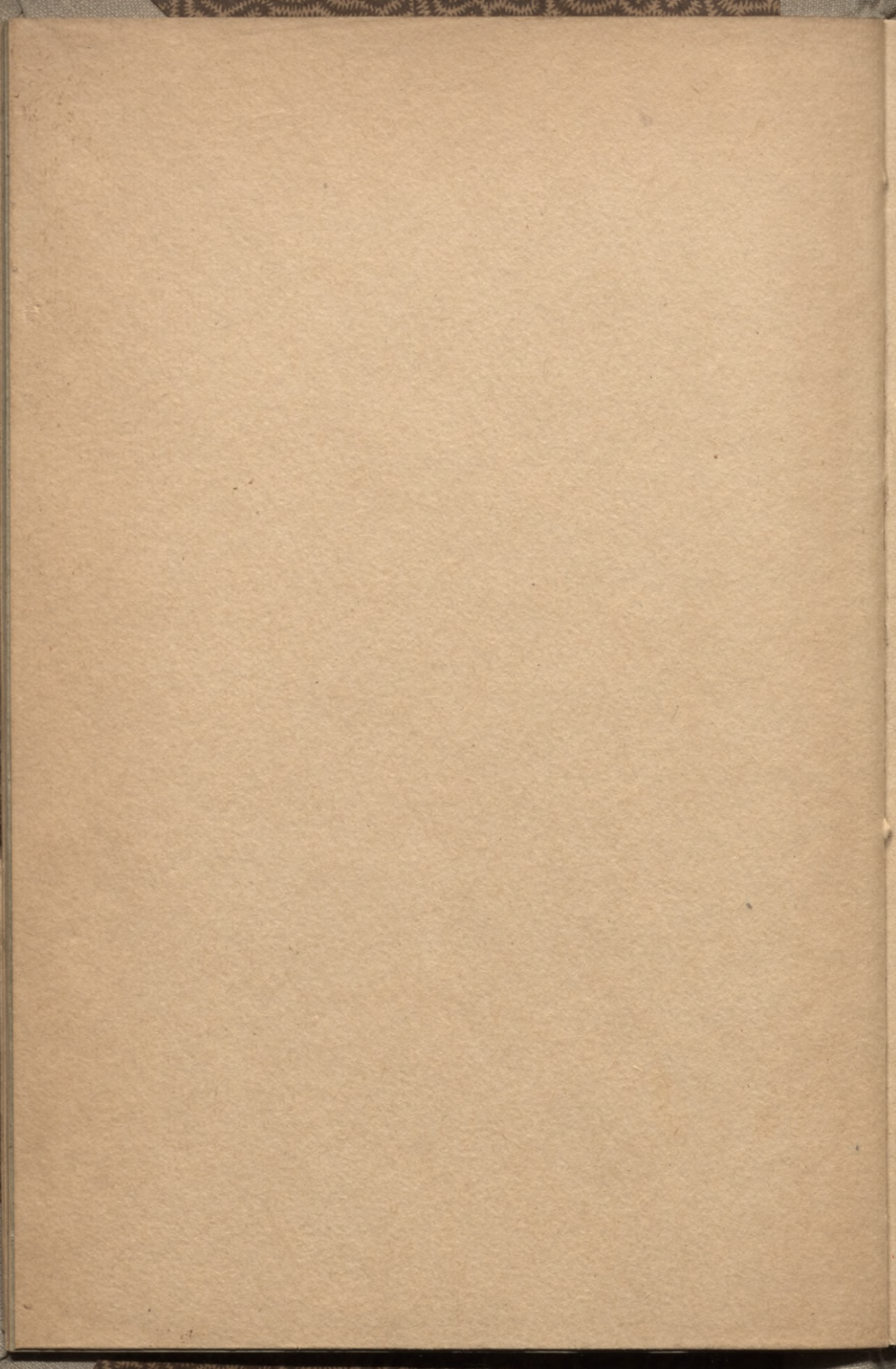

[000]

*

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309069618